

**Päätöslauselma CM/ResCMN(2020)1
kansallisten vähemmistöjen suojelua koskevan puiteyleissopimuksen
täytäntöönpanosta Suomessa**

(Ministerikomitea hyväksyi päätöslauselman 12. helmikuuta 2020 ministerien sijaisten 1367. kokouksessa)

Ministerikomitea kansallisten vähemmistöjen suojelua koskevan puiteyleissopimuksen (jäljempänä ”puiteyleissopimus”) 24–26 artiklan nojalla toimien,

ottaa huomioon päätöslauselman CM/Res(2019)49 puiteyleissopimuksen 24-26 artiklan mukaiset päivitetty valvontajärjestelyt;

ottaa huomioon sovellettavan äänestysäännön;¹

ottaa huomioon Suomen 3. lokakuuta 1997 tallettaman ratifioimiskirjan,

palauttaa mieliin, että Suomen hallitus antoi viidettä puiteyleissopimuksen mukaista valvontakierrosta koskevan valtion raporttinsa 1. helmikuuta 2019, ja

on tarkastellut neuvoo-antavan komitean 27. kesäkuuta 2019 antamaa viidettä raporttia Suomesta sekä 17. lokakuuta 2019 saatuja Suomen viranomaisten kirjallisia kommentteja;

hyväksyy seuraavat Suomea koskevat päätelmät:

Viranomaisia kehotetaan ottamaan huomioon neuvoo-antavan komitean viidennen raportin I ja II osassa olevat päätelmät ja suositukset. Viranomaisten olisi ryhdyttävä erityisesti seuraaviin toimiin tehostaakseen edelleen puiteyleissopimuksen täytäntöönpanoa:

Suositukset välittömiksi toimiksi:

1. lisätään ja vahvistetaan viharikoksia käsittelevien lainkäyttöviranomaisten resursseja ja tarjotaan tarvittavaa koulutusta, jotta viharikoksia voidaan ehkäistä ja torjua tehokkaasti ja jotta kantelujen käsittelyaikoja voidaan lyhentää. Suvaitsevaisuutta ja kulttuurienvälistä vuoropuhelua edistävien toimien rahoituksen osalta siirrytään hankeperusteisesta rakenteellisempaan ja kestävämpään lähestymistapaan;

2. kehitetään yhdessä saamelaisten kanssa yleisesti tunnustettu järjestelmä vaaliluettelon merkitsemistä varten, jotta saavutetaan riittävä tasapaino toisaalta yhteisön itsehallintorakenteiden säilyttämisen edun ja toisaalta vapaan itseidentifiointin periaatteen välillä. Prosessin tulisi olla osallistava, ja pyrkiä saavuttamaan yhteisymmärrys vaaliluettelon

¹ Ministerikomitea teki 17. syyskuuta 1997 päätöksen CM/Del/Dec (97)601/4.5, jossa säädetään seuraavaa: ”Puiteyleissopimuksen 24 artiklan 1 kappaleen ja 25 artiklan 2 kappaleen mukaiset päätökset katsotaan tehdyiksi, jos kaksi kolmannelle äänestävästä sopimuspuolten edustajista, mukaan lukien enemmistö niiden sopimuspuolten edustajista, joilla on oikeus olla ministerikomitean jäsenenä, kannattaa päätöstä.”

merkitsemisen perusteista, näiden perusteiden tulkintaa koskevasta muutoksenhakumekanismista ja hakemuksia koskevan päätöksenteon pidemmästä aikataulusta;

3. vahvistaa merkittävästi Saamelaiskäräjien oikeuksia osallistua lainsäädäntöön ja käytäntöön muun muassa antamalla Saamelaiskäräjille tarvittavat resurssit ja tarjoamalla asianomaisille virkamiehille kansallisella ja paikallisella tasolla koulutusta ”neuvotteluelvoitteen” asianmukaisesta täytäntöönpanosta. Vaikka Saamelaiskäräjiä koskeva lain muutos olisi ensisijainen toimenpide, viranomaisten olisi kiireellisesti varmistettava tehokas osallistuminen siinäkin tapauksessa, että lakia ei muuteta;

4. varmistetaan yhteiskunnallinen yhteisymmärrys Suomen kaksikielisyydestä (suomen kieli ja ruotsin kieli) lisäämällä korkeimman poliittisen tason tukemaa tietoista ja selkeää sitoutumista siihen. Tämän rajoittamatta perustuslailla säädettyä velvoitetta, Suomen viranomaisten olisi ryhdyttävä avoimeen vuoropuheluun ruotsinkielisen väestön kanssa näiden ensisijaisista tavoitteista sen varmistamiseksi, että ruotsinkielisiä julkisia palveluja koskevat sitoumukset ovat realistisia, tehokkaita, että niillä on riittävät resurssit ja että niitä seurataan säännöllisesti.

Muut suositukset:²

5. pitää yllä joustavaa ja avointa lähestymistapaa puiteyleissopimuksen soveltamisalaan ja virallistaa vuoropuhelu karjalankielisten edustajien kanssa, jotta voidaan vahvistaa heidän suojeluaan kansallisessa lainsäädännössä;

6. selkeytetään hajanaista yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelinten järjestelmää tiiviissä yhteistyössä kansallisten vähemmistöjen edustajien kanssa. Viranomaisten olisi erityisesti ulotettava yhdenvertaisuusvaltuutetun ja kansallisen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan toimivaltuuksia työelämään, myönnettävä viimeksi mainitulle oikeus myöntää korvauksia ja annettava yhdenvertaisuusvaltuutetulle riittävät resurssit toimivaltuutensa hoitamiseksi;

7. varmistetaan tiiviissä yhteistyössä saamelaisten kanssa, että saamelaisten perinteisten maa-alueiden käyttöä koskevat päätökset eivät vaikuta kielteisesti heidän mahdollisuuksiinsa ylläpitää ja kehittää kulttuuriaan tällä alueella. Jotta voidaan turvata saamelaisten kulttuurinen ja institutionaalinen autonomia, viranomaisten olisi edelleen pyrittävä yksimielisyyteen asiaa koskevan lainsäädännön uudistamisesta, ILO:n yleissopimuksen nro 169 alkuperäis- ja heimokansoista ratifioimisesta sekä Pohjoismaisesta saamelaisopimuksesta;

8. varmistetaan, että ruotsinkielisillä on käytännössä mahdollisuus saada terveydenhuolto- ja sosiaalipalveluja äidinkielellään. Erityisesti olisi pyrittävä torjumaan moniperusteista syrjintää, joka kohdistuu näitä palveluja käyttäviin ruotsinkielisiin lapsiin, vanhuksiin ja vammaisiin. Viranomaisten tulee seurata tarkoin ruotsinkielisen väestön kielellisten oikeuksien toteutumista ja tarvittaessa ryhtyä toimiin niiden toimeenpanemiseksi käräjäoikeuksissa.

² Jäljempänä olevat suositukset esitetään puiteyleissopimuksen vastaavien artiklojen järjestyksessä.

9. selkeytetään tiiviissä yhteistyössä saamelaisten kanssa lakisääteisiä oikeuksia, jotka koskevat saamenkielisiä terveydenhuolto- ja sosiaalipalveluja saamelaisten kotiseutualueella, ja määritellään saavutettavissa olevat ja mitattavissa olevat tavoitteet. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi käytettävissä olisi oltava riittävät budjettivarat. Lisäksi viranomaisten olisi arvioitava saamenkielisten palvelujen tarve, ja tarvittaessa harkittava tiettyjen saamenkielisten palvelujen tarjoamisen tukemista saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella;

10. vahvistetaan tukea saamen kielen opetukselle kiinnittäen erityistä huomiota kielipesiin, etäopetukseen ja opettajankoulutukseen. Lisäksi viranomaisten olisi lisättävä ponnistelujaan romanikielen ja karjalan kielten elvyttämiseksi edistämällä aktiivisesti näiden kielten opetusta ensimmäisenä kielenä kouluissa;

11. vahvistetaan etnisten suhteiden neuvottelukuntaa (ETNO) tiiviissä yhteistyössä kaikkien vähemmistöjen edustajien kanssa. Viranomaisten olisi erityisesti lisättävä vähemmistöedustajien osuutta, varmistettava jäsenyyksien valintaprosessin avoimuus, lisättävä budjetti- ja henkilöstöresursseja sekä harkittava ETNO:n oikeudellisen aseman virallistamista.

= = =